

The background of the cover is dark grey. A large, faint, light grey arc of a circle is centered on the right side. A bright green arc is visible in the top left corner. A silhouette of a balance scale is positioned in the center-right, partially enclosed by the large grey arc.

Lawbooks

Algemene Rechtswetenschap 2 | Arresten
2019 – 2020

VOORWOORD

Beste student(e),

Voor je ligt de samenvatting van de voorgeschreven jurisprudentie van het vak Algemene Rechtswetenschap 2. De voorgeschreven jurisprudentie bestaat uit een aantal baanbrekende arresten van de afgelopen 110 jaar. Aangezien je van deze arresten alleen de strekking (rechtsregel) dient te kennen hebben wij de arresten voor dit vak beknopt samengevat.

Bij andere vakken zijn de arresten uiteraard vele malen uitgebreider samengevat en bevatten ze ook de relevante rechtsoverwegingen die je moet markeren. Lawbooks raadt je aan om tijdig te beginnen met het lezen van deze arresten omdat de kans groot is dat je op het tentamen van Algemene Rechtswetenschap 2 hier een aantal vragen over gaat krijgen.

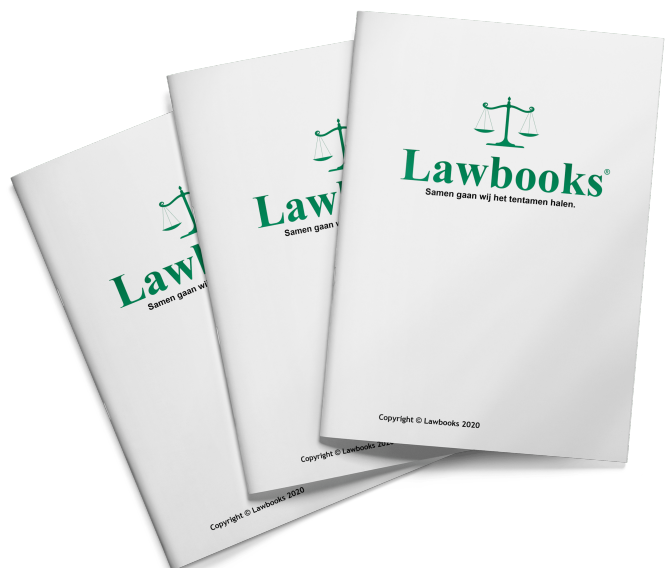
Lawbooks wenst je veel succes tijdens het lezen en een prettig cursusverloop.

Met vriendelijke groet,

Team Lawbooks

PSST... HOU JE VAN KORTING?

Wil je graag korting krijgen op elk boekje dat je koopt? Word dan lid van **JFV Groningen**! Als lid betaal je voor een samenvatting slechts **€4,99**! Kijk voor meer informatie op onze [website](#).



INHOUDSOPGAVE

WEEK 8	BLZ. 4
WEEK 9	BLZ. 6
WEEK 10	BLZ. 7
WEEK 11	BLZ. 11
WEEK 12	BLZ. 15
WEEK 13	BLZ. 18
WEEK 14	BLZ. 22

INSTAGRAM

Volg Lawbooks op [Instagram](#) en blijf op de hoogte van de laatste ontwikkelingen. Heb je een vraag? Slide dan gerust in onze DM.

FACEBOOK

Wil je op de hoogte blijven van onze acties, nieuwe releases en meer? Volg ons dan op [Facebook](#).

WHATSAPP

Word lid van de WhatsApp-groep van jouw jaarlaag en word meteen op de hoogte gehouden van de nieuwste releases van Lawbooks. Scan de QR-code hiernaast met je mobiele telefoon of klik [hier](#) om lid te worden.



WEEK 8

ZANDVOORTSE WOONRUIMTE

Vindplaats

HR 14 januari 1949, ECLI:NL:HR:1949:AG1962, NJ 1949, 557 (Zandvoortse woonruimte).

Onderwerp

Artikel 3:3 Awb, Détournement de pouvoir.

Rechtsvraag

Heeft de burgemeester misbruik gemaakt van zijn vorderingsbevoegdheid, gegeven in het Vorderingsbesluit Woonruimte?

Strekking

Vlak na de Tweede Wereldoorlog had de burgemeester van Zandvoort op grond van een AMvB een zomerhuisje gevorderd als woonruimte. De AMvB verleende hem die bevoegdheid om de toen zeer schaarse woonruimte beter te kunnen verdelen onder de woningzoekenden. De eigenaar van het zomerhuisje protesteerde en later bleek dat de burgemeester misbruik had gemaakt van zijn bevoegdheid. Hij had het huisje stiekem gevorderd omdat hij vond dat de eigenaar het huis tegen een veel te hoge prijs verhuurde. Dat mocht de burgemeester natuurlijk niet doen op grond van de AMvB. De burgemeester had misbruik gemaakt van zijn bevoegdheid omdat hij het huisje met een ander doel had gevorderd dan mogelijk was op grond van de AMvB.

Tip van Lawbooks: Dit is een voorbeeld dat de werking van artikel 3:3 Awb laat zien.

IKON

Vindplaats

HR 27 maart 1987, ECLI:NL:HR:1949:AG1962, NJ 1987, 727 (Ikon).

Onderwerp

Vertrouwensbeginsel/gelijkheidsbeginsel.

Rechtsvraag

Is een bestuursorgaan ook gebonden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur als zij een privaatrechtelijke (en dus niet een bestuursrechtelijke) handeling verricht?

Strekking

Ikon had in Amsterdam een woonhuis gekocht en de grond had zij van de gemeente in erfpacht verworven. Ikon ging vervolgens het huis gebruiken als kantoor maar voor deze wijziging in de bestemming van het pand had Ikon geen toestemming van de gemeente. De gemeente vorderde van Ikon dat zij het huis als woonhuis zou gaan gebruiken. Ikon deed een beroep op het gelijkheidsbeginsel en stelde daarbij dat de gemeente in het verleden voor soortgelijke woonhuizen wel toestemming had gegeven om als kantoorpand te worden gebruikt. De Hoge Raad is het met Ikon eens: een overheidslichaam behoort bij het uitoefenen van zijn bevoegdheden uit een erfpachtverhouding de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en dus ook het gelijkheidsbeginsel, in acht te nemen.

Tip van Lawbooks: De rechtsvraag kan in dit geval met een simpele 'ja' worden beantwoord.

WEEK 9

LEIDRAAD-ARRESTEN

Vindplaats

HR 28 maart 1990, NJ 1991, 118, 119 en 120 (Leidraad-arresten).

Onderwerp

Artikel 79 Wet RO.

Rechtsvraag

Kan een burger in cassatie tegen een beleidsregel?

Strekking

In 1990 is in een drietal arresten door de Hoge Raad expliciet aanvaard dat beleidsregels van bestuursorganen, welke regels niet op een bevoegdheid tot wetgeving berusten (maar het bestuursorgaan jegens de burger wél binden via de algemene beginselen van behoorlijk bestuur), ook onder het recht als bedoeld in artikel 79 RO kunnen vallen. Gelet op de steeds gewichtiger rol die beleidsregels zijn gaan spelen bij het bepalen van de verhouding tussen overheid en burger en gezien de daarmee samenhangende behoefte aan eenvormige interpretatie van en zekerheid omtrent inhoud en strekking van die regels, is het volgens de Hoge Raad wenselijk dat zijn taak - die immers mede het bewaken van de rechtseenheid omvat - zich uitstrekt tot de controle op de uitleg van beleidsregels door de lagere rechter. De reikwijdte van artikel 79 RO hangt hier dus samen met de taakopvatting van de Hoge Raad: bij regels die in het maatschappelijk verkeer van een zeker belang zijn omdat bepaalde (grote) groepen personen daaraan gebonden zijn, dient de cassatierechter te kunnen toezien op de uniforme uitleg en toepassing daarvan.

WEEK 10

NITRAATRICHTLIJN

Vindplaats

HR 21 maart 2003, ECLI:NL:HR:2003:AE8462 (Nitraatrichtlijn).

Onderwerp

Artikel 81 Gw.

Rechtsvraag

Als de wetgever in een bepaalde kwestie nalaat om een wet tot stand te brengen, mag de rechter hem dan een bevel geven om dat alsnog te doen?

Strekking

In een Europese richtlijn uit 1991 werden de lidstaten verplicht wettelijke en bestuurlijke maatregelen te nemen om het grondwater te beschermen tegen verontreiniging door nitraten in de landbouw. Nederland had niet tijdig aan deze verplichting voldaan. In een civiele procedure vorderde de belangenorganisatie Waterpakt een rechterlijk bevel aan de staat om uitvoering te geven aan deze richtlijn. Onder meer door wetgeving op dit gebied tot stand te brengen. De Hoge Raad wees de vordering af. Wetgeving in formele zin is het resultaat van politieke besluitvorming en in dat proces is geen plaats voor een rechterlijk bevel. Kortom, de rechter kan niet direct de Staat dwingen tot het maken van wetgeving, zoals Waterpakt dat voor ogen had.

DIEFSTAL VAN ELEKTRICITEIT

Vindplaats

HR 23 mei 1921, NJ 1921, 564 (Diefstal van elektriciteit)

Onderwerp

Artikel 310 Sr, verbod van analogie.

Rechtsvraag

Kan elektriciteit aangemerkt worden als een goed in de zin van artikel 310 Sr?

Strekking

Een tandarts had door een pin te steken in de elektriciteitsmeter de meter inactief gemaakt. Hierdoor kreeg hij 'gratis' stroom, want zijn verbruik kon niet meer worden bijgehouden. Uiteindelijk wordt de tandarts gepakt en de vraag is of hij zich hier schuldig heeft gemaakt aan diefstal. Die vraag kon de rechter niet eenvoudig beantwoorden, omdat artikel 310 Sr spreekt van het begrip 'goed'. Daarmee wordt in

beginsel een stoffelijk object bedoeld en elektriciteit is dat uiteraard niet. Toch komt de Hoge Raad tot de conclusie dat de tandarts zich schuldig heeft gemaakt aan diefstal omdat elektriciteit een waarde heeft en gelijkgesteld kon worden met een 'goed' in de zin van artikel 310 Sr.

Tip van Lawbooks: Dit arrest is relevant in het kader van het legaliteitsbeginsel. Een van de deelnormen van het legaliteitsbeginsel is het analogieverbod: binnen het strafrecht mag een rechter een geval niet plaatsen onder een artikel dat niet ziet op dat desbetreffende geval. Wél mag de rechter de reikwijdte van het artikel oprekken zodat het geval onder het artikel geschaard kan worden (men noemt dit extensieve interpretatie). In het onderhavige geval was er sprake van extensieve interpretatie en dat is dus toegestaan. Men spreekt ook wel van een verruimde uitleg van een wettelijke strafbepaling.

HOORNSE TAART

Vindplaats

HR 19 juni 1911, W 9203 (Hoornse taart).

Onderwerp

Voorwaardelijk opzet.

Rechtsvraag

Is een verdachte strafbaar als hij middels vergiftiging de verkeerde persoon om het leven brengt?

Strekking

De verdachte kreeg bonje met de marktmeester van Hoorn. De beste man was helemaal klaar met de marktmeester en hij wilde hem om het leven brengen. De verdachte had daarom een taart gebakken met daarin gif. Hij stuurde de taart naar de marktmeester, maar toen zag hij in dat er mogelijk ook anderen van de taart zouden snoepen. De verdachte bedacht zich echter niet en hij nam de kans dat ook anderen zouden sterven op de koop toe. Uiteindelijk at de vrouw van de marktmeester van de taart. Zij stierf en de marktmeester bleef leven. De verdachte wilde echter niet diens vrouw om het leven brengen, maar toch was hij strafbaar. Hij had voorwaardelijk opzet op de dood van de vrouw.

Tip van Lawbooks: Dit is het klassieke voorbeeld van 'voorwaardelijk opzet'. Het voorwaardelijk opzet is in veel recentere arresten verder uitgekristalliseerd maar dit is het arrest waarin de Hoge Raad het voorwaardelijk opzet met zoveel woorden heeft erkend.

OPTICIEN

Vindplaats

HR 15 oktober 1923, NJ 1923, pag. 1329 (Opticien).

Onderwerp

Artikel 40 Sr, Overmacht als noodtoestand.

Rechtsvraag

Valt een toestand van nood in de zin van een belangenafweging ook onder overmacht als noodtoestand in de zin van artikel 40 Sr?

Strekking

Iemand die zonder bril erg slecht kon zien, was aan het begin van de avond zijn bril verloren. Diezelfde avond heeft een opticien meteen voor een nieuwe bril gezorgd. Dat gebeurde echter na de wettelijke sluitingstijd. De opticien werd vervolgd wegens overtreding van de Amsterdamse Verordening op de Winkelsluiting. De opticien kon zich echter met succes beroepen op overmacht in de zin van een noodtoestand. Volgens de Hoge Raad had de opticien in dit geval terecht gekozen voor de ongeschreven maatschappelijke plicht tot hulpverlening boven zijn wettelijke plicht tot tijdige sluiting van de winkel.

Tip van Lawbooks: Dit is het klassieke arrest dat hoort bij overmacht als noodtoestand.

HUIZER VEEARTS

Vindplaats

HR 20 februari 1933, NJ 1933, 918 (Huizer veearts).

Onderwerp

Ongeschreven rechtvaardigingsgrond: het ontbreken van de materiële wederrechtelijkheid

Rechtsvraag

Is het opzettelijk besmetten van vee in strijd met artikel 82 Veewet wanneer door deze handeling, het doel dat de wettelijke bepaling beoogt, beter wordt gediend?

Strekking

Tijdens een epidemie van mond- en klauwzeer brengt een veearts opzettelijk een aantal gezonde koeien in aanraking met een aantal zieke koeien. De veearts had dit gedaan om de resterende gezonde koeien een milde vorm van symptomen te laten doorstaan. Door de koeien op deze manier te besmetten gingen ze antistoffen aanmaken en zouden ze op de langere termijn gezond blijven en sterker worden. Je zou de praktijk

van de veearts dus kunnen zien als een primitieve vaccinatie. Door het met opzet besmetten van de koeien pleegde de veearts wél een strafbaar feit volgens de Veewet. Hij werd daarom vervolgd voor het in strijd handelen met artikel 82 Veewet. De veearts is volgens de Hoge Raad niet strafbaar omdat de materiële wederrechtelijkheid ontbrak.

Tip van Lawbooks: Uit dit arrest kan worden opgemaakt dat het aantal rechtvaardigingsgronden niet limitatief is. De Hoge Raad formuleerde in dit arrest de ongeschreven rechtvaardigingsgrond *'het ontbreken van de materiële wederrechtelijkheid'*. Grijp op je tentamen in een casus echter niet te snel naar deze grond, omdat een beroep op deze grond in de praktijk na dit geval nooit meer is gehonoreerd.

MELK EN WATER

Vindplaats

HR 14 februari 1916, NJ 1916, 681 (Melk en water).

Onderwerp

Afwezigheid van alle schuld.

Rechtsvraag

Is een verdachte schuldig als hem geen enkel verwijt kan worden gemaakt?

Strekking

In Amsterdam was het volgens artikel 303 van de Algemene Politie Verordening verboden om aangelengde melk als volle melk te verkopen. Een veehouder had melk met water verdund zonder dit te openbaren en liet dit product door zijn knecht als volle melk verkopen. De knecht had geen weet van dit bedrog en hem viel niets te verwijten. Door zogenaamde afwezigheid van alle schuld werd de knecht niet schuldig bevonden.

Tip van Lawbooks: Dit arrest was van belang omdat de Hoge Raad het beginsel heeft aanvaard dat een verdachte niet kan worden gestraft als hem geen enkel verwijt van zijn handelen kan worden gemaakt. De afwezigheid van alle schuld (avas) werd als ongeschreven strafuitsluitingsgrond erkend. In tegenstelling tot de ongeschreven rechtvaardigingsgrond *'het ontbreken van de materiële wederrechtelijkheid'* komt de avas in de praktijk wél vaak voor. Je zou de avas een beetje kunnen zien als een *'rest'*-schulduitsluitingsgrond voor de gevallen waar geen andere strafuitsluitingsgrond van toepassing is, maar waarbij de verdachte eigenlijk niet gestraft kan worden omdat hem geen verwijt kan worden gemaakt.

WEEK 11

VOLKEL

Vindplaats

HR 25 januari 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC9616, NJ 1994, 598 (Volkel).

Onderwerp

Artikel 51 Sr, strafrechtelijke aansprakelijkheid van de Staat.

Rechtsvraag

Kan de Staat strafrechtelijk worden vervolgd?

Strekking

Op 2 februari 1992 stroomt op vliegbasis Volkel een hoeveelheid kerosine uit een brandstofopslagtank: er was te veel brandstof ingepompt. Het lekken van kerosine is een overtreding van de Wet Bodembescherming. De vraag is of de officier van justitie ontvankelijk is in zijn vervolging van de Nederlandse Staat. Deze rechtsvraag wordt door de Hoge Raad negatief beantwoord. De Staat heeft strafrechtelijke immuniteit.

PIKMEER I & PIKMEER II

Vindplaats

HR 23 april 1996, NJ 1996/513 (Pikmeer I) en HR 6 januari 1998, NJ 1998/367 (Pikmeer II).

Onderwerp

Artikel 51 lid 2 Sr.

Rechtsvraag

In hoeverre zijn publiekrechtelijke rechtspersonen strafrechtelijk aansprakelijk?

Strekking

De vraag is in hoeverre publiekrechtelijke rechtspersonen en diens werknemers vervolgd kunnen worden. Aanvankelijk waren de werknemers door het arrest Pikmeer I nagenoeg niet vervolgbaar: niet-vervolgbaarheid van het desbetreffende overheidsorgaan bracht ook strafrechtelijke immuniteit met zich mee voor de natuurlijke personen in dienst van het orgaan. Dit arrest werd kritisch ontvangen en de Hoge Raad heeft zijn standpunt bijgewerkt in het Pikmeer II-arrest. In dit nieuwe arrest werd de regel uit Pikmeer I genuanceerd. Publiekrechtelijke rechtspersonen hebben alleen strafrechtelijke immuniteit indien zij een specifieke overheidstaak uitvoeren, die niet door private derden zou kunnen worden verricht. Als een taak ook door een derde,

zoals een privaatrechtelijk bedrijf, zou kunnen worden uitgevoerd heeft een publiekrechtelijk rechtspersoon géén strafrechtelijke immuniteit.

Tip van Lawbooks: We hebben gemakshalve de twee losse arresten samengevoegd zodat je het verband tussen de twee arresten beter begrijpt.

ONRECHTMATIG POLITIEVERHOOR

Vindplaats

HR 9 mei 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5732 (Onrechtmatig politieverhoor).

Onderwerp

Artikel 359a Sv, artikel 6 EVRM.

Rechtsvraag

In hoeverre kan een politieambtenaar de verdachte onder druk zetten bij een verhoor?

Strekking

Een verdachte die vervolgd werd voor een vermeende moord is tijdens zijn verhoor in hoge mate onder druk gezet door de verhorende ambtenaren. Ze lieten de verdachte onder meer foto's zien van het lijk en ze maakte schietende bewegingen bij zijn hoofd. Dergelijk gedrag was in strijd met de beginselen van een goede procesorde en daarom heeft de verdachte in cassatie een lagere straf gekregen van de Hoge Raad dan aanvankelijk werd opgelegd door het hof en de rechtbank.

JUSITIEFOLDER: AVAS?

Vindplaats

HR 25 mei 1995, NJ 1995, 631 (Justitiefolder: avas?).

Onderwerp

Avas.

Rechtsvraag

Ben je strafrechtelijk aansprakelijk als je een handeling pleegt terwijl je door het toedoen van een gezaghebbend orgaan in de veronderstelling verkeert dat deze handeling niet strafbaar is?

Strekking

De verdachte had in deze zaak een alarmpistool gekocht die hij had gezien in een folder van het ministerie van Justitie. Volgens het ministerie was deze specifieke folder niet verboden, maar volgens de wet was hij dat dus wel. Aanvankelijk werd de man door het

hof veroordeeld, maar in cassatie aanvaardt de Hoge Raad zijn beroep op de afwezigheid van alle schuld (avas). Het ministerie van Justitie is een gezaghebbende instelling en de verdachte kon dus vertrouwen op toezeggingen van deze instelling. Er kan hem voor zijn handelen geen verwijt worden gemaakt.

Tip van Lawbooks: Dit is een voorbeeld uit de rechtspraak van een geslaagd beroep op avas.

MAAK KENNIS MET LAWBOOKS

WIE ZIJN WIJ?

Lawbooks is het initiatief van een groep gemotiveerde juristen die ruimte zag voor verbetering. Wij leggen ons volledig toe op de vervaardiging van studie-ondersteunende materialen voor rechtsgeleerdheid. Door deze unieke specialisatie heb je altijd gegarandeerd de beste kwaliteit. De zorg die Lawbooks heeft voor haar producten komt terug in elk detail: van de pagina-indeling tot het gekozen lettertype. Elk boekje is maatwerk. Daarnaast worden onze samenvattingen en oefenpakketten elk jaar grondig herzien, waardoor elk boekje altijd up-to-date is. Door te kiezen voor Lawbooks investeer je in jezelf.

WAT DOEN WIJ?

Lawbooks heeft in de afgelopen 7 jaar al duizenden studenten voorzien van de beste samenvattingen en oefenpakketten. Daarnaast werken we vanaf heden samen met JFV Groningen, de officiële Juridische Faculteitsvereniging van de Rijksuniversiteit Groningen. Door te kiezen voor de kwalitatief hoogstaande producten van Lawbooks ga je zelfverzekerd het tentamen in.

Al duizenden studenten gingen je voor!

VOLLEDIG. VOORBEELDIG. VOORDELIG.

Alle samenvattingen en oefenpakketten van Lawbooks zijn in Groningen exclusief verkrijgbaar bij JFV Groningen. Ben je lid van de JFV? Dan betaal je per boekje maar **€4,99!** De Lawbooks samenvattingen zijn niet alleen de beste, maar ook de goedkoopste! Kijk voor meer informatie op www.lawbooks.nl/groningen

WEEK 12

MARCKX

Vindplaats

EHRM 13 juni 1979, NJ 1980, 462 (Marckx).

Onderwerp

Artikel 8 EVRM, artikel 14 EVRM.

Rechtsvraag

Wordt er een inbreuk gemaakt op artikel 8 EVRM of op artikel 14 EVRM als een onderscheid wordt gemaakt tussen wettige en natuurlijke kinderen?

Strekking

Alexandra Marckx is het kind van de ongehuwde moeder Paula Marckx die bij de geboorte van haar kind tot de ontdekking kwam dat ze het moest erkennen om de afstammingsband wettelijk vast te stellen, terwijl een gehuwde moeder dat niet hoefde te doen. Zij vond een dergelijke discriminatie onaanvaardbaar en maakte in naam van haar tien maanden oude baby de zaak in 1974 aanhangig bij de voorloper van het EHRM. In 1979 kreeg ze gelijk en het Hof oordeelde dat de Belgische Staat een einde moest maken aan de discriminatie tussen wat men vroeger wettige en natuurlijke kinderen noemde. Marckx beroept zich in dit kader op twee artikelen:

- Artikel 8 EVRM; en
- Artikel 14 EVRM.

Ten aanzien van artikel 8 EVRM oordeelt het hof dat het 'gezinsleven' ten minste de betrekkingen tussen naaste bloedverwanten omvat, en dat de 'eerbiediging' van een zodanig 'gezinsleven' voor de Staat de verplichting inhoudt de normale ontwikkeling van deze betrekkingen toe te laten. De uitleg van artikel 14 EVRM brengt mee dat het onderscheid tussen wettige en natuurlijke kinderen (en daarmee tussen gehuwde en ongehuwde moeders) in het licht van artikel 14 EVRM radicaal moet worden afgewezen.

ZWOLSMAN

Vindplaats

HR 19 december 1995, LJN ZD0328, ECLI:NL:HR:1995:ZD0328 (Zwolsman).

Onderwerp

Uitleg van overeenkomsten.

Rechtsvraag

Is het mogelijk dat een grove schending van de beginselen van een goede procesorde kunnen leiden tot de niet-ontvankelijkheid van het OM?

Strekking

Met dit arrest werd het zogenoemde 'Zwolsman-criterium' in het leven geroepen. Uit het Zwolsman-criterium volgt dat niet-ontvankelijkheid van het OM slechts kan volgen indien sprake is van ernstige inbreuken op de beginselen van een behoorlijke procesorde, waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn proces is tekortgedaan.

Tip van Lawbooks: In de praktijk zal het OM niet heel snel niet-ontvankelijk worden verklaard. Vaak resulteert een schending van de algemene beginselen van een goede procesorde in strafvermindering voor de verdachte.

EBI

Vindplaats

HR 4 februari 2002, *NJB* 2003, pag. 679 (EBI).

Onderwerp

Artikel 3 EVRM.

Rechtsvraag

Kunnen klachten van gedetineerden over hun behandeling in een strafinrichting aan de grondrechten van het EVRM worden getoetst?

Strekking

In deze zaak gaat het om klachten die de gedetineerden Lorsé en Van der Ven tegen Nederland hadden ingediend. Beiden hadden lange tijd in de EBI doorgebracht. Zij klaagden over een onmenselijke behandeling in de EBI vanwege de zeer strenge veiligheidsmaatregelen. De ernstigste klacht betrof de lichamelijke onderzoeken met een intiem karakter (zogenoemde visitaties), die volgens klagers lang niet altijd nodig waren. Het hof oordeelde de klachten gegrond wegens strijd met artikel 3 EVRM. Het hof vond het meest opvallend de visitaties die gedetineerden in de EBI routinematig moesten ondergaan.

Tip van Lawbooks: Ook klachten van gedetineerden over hun behandeling in een (straf)inrichting kunnen aan de grondrechten van het EVRM worden getoetst.

ECHTPAARVEREISTE

Vindplaats

HR 5 september 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2420, NJ 1998, 686 (Echtpaarvereiste).

Onderwerp

Artikel 8 EVRM, artikel 12 EVRM, artikel 14 EVRM.

Rechtsvraag

Kan de Hoge Raad burgerlijk recht wijzen als dit in strijd is met bepalingen uit het EVRM?

Strekking

Het betrof hier een afgewezen adoptieverzoek van zogenaamde 'duo-moeders': twee samenwonende vrouwen tussen wie een affectieve relatie bestaat, van wie één, in verband met een gezamenlijke kinderwens, door kunstmatige inseminatie met het zaad van een donor (KID) moeder is geworden. In dit arrest is de vraag aan de orde in hoeverre twee vrouwen een kind kunnen adopteren. Volgens de verzoekers is het afwijzen van dit verzoek in strijd met artikel 8, 12 en 14 EVRM. De Hoge Raad wijst het cassatieberoep af omdat deze problematiek rechtspolitieke keuzes omvat die de rechtsvormende taak van de Hoge Raad te buiten gaan. De Hoge Raad houdt streng vast aan het echtpaarvereiste dat nodig is voor adoptie.

Tip van Lawbooks: De Hoge Raad laat in het midden of de in Boek 1 BW neergelegde adoptieregeling in strijd is met het EVRM, want inwilliging van voormeld verzoek zou rechtspolitieke keuzes vergen die de rechtsvormende taak van de rechter te buiten gaan.

WEEK 13

COSTA-ENEL

Vindplaats

Hof van Justitie EU 7 maart 1964, Jr. 1964, pag. 1199 (Costa/ENEL).

Onderwerp

Autonome rechtsorde; directe doorwerking EU-recht.

Rechtsvraag

In hoeverre werkt EU-recht door in de nationale rechtsorde van lidstaten?

Strekking

De EU heeft een eigen, zelfstandige rechtsorde. Het Hof van Justitie heeft de eigen rechtsorde en het supranationale karakter van de EU bevestigd in deze zaak. De lidstaten hebben dus een deel van hun soevereiniteit aan de Europese Unie overgedragen. Daarmee hebben ze aanvaard dat het Unierecht rechtstreeks (dus zonder tussenkomst van de nationale overheid) in het nationale recht werkzaam is en dat zij dat Unierecht niet kunnen aantasten met eigen, afwijkende regelingen.

SIMMENTHAL

Vindplaats

Hof van Justitie EU 9 maart 1978, NJ 1978, 656 (Simmenthal).

Onderwerp

Doorwerking Unierecht, gevolgen nieuw recht.

Rechtsvraag

Wat is het gevolg van EU-recht voor het nationale recht binnen een staat?

Strekking

De belangrijkste overweging uit het arrest luidt als volgt: *'de verdragsbepalingen en de rechtstreeks toepasselijke handelingen van de instellingen in hun verhouding tot het nationale recht van de lidstaten hebben niet alleen tot gevolg, dat zij slechts door hun inwerkingtreding elke strijdige bepaling van de bestaande nationale wetgeving van rechtswege buiten toepassing doen treden, maar ook dat zij in de weg staan aan de geldige totstandkoming van nieuwe nationale wetgevende handelingen, voor zover die onverenigbaar met de gemeenschapsregels zouden zijn'*.

Tip van Lawbooks: Als een verordening of richtlijn van de Unie in werking is getreden en deze blijkt in strijd met een bestaande nationale regel, dan kan deze laatste geen toepassing meer vinden. Omgekeerd mag een nieuwe nationale regel niet in strijd zijn met bestaand Unierecht.

VAN GEND & LOOS

Vindplaats

Hof van Justitie EU 5 februari 1963, Jur. 1963, p. 5. (Van Gend en Loos).

Onderwerp

Directe werking Unierecht.

Rechtsvraag

Onder welke voorwaarden is het mogelijk dat burgers zich direct kunnen beroepen op Unierecht in een procedure voor de nationale rechter?

Strekking

In dit arrest overwoog het Hof dat bepalingen in het Verdrag van Rome rechtstreekse werking kunnen hebben, wanneer de tekst van een verdragsartikel duidelijk en onvoorwaardelijk is, en een lidstaat dus niet nader hoeft in te grijpen om de bepaling te verduidelijken. Als aan deze voorwaarden is voldaan en de bepaling dus rechtstreekse werking heeft, kan deze door de burgers in een rechtszaak voor de nationale rechter worden ingeroepen en gebruikt. Uit het arrest blijkt voorts dat het hof alleen zichzelf bevoegd acht om vast te stellen of een regel van Unierecht in de lidstaten directe werking heeft. De nationale rechter komt daar niet aan te pas. Ook in dit arrest heeft het hof de suprematie van het Unierecht en van zijn eigen beslissingen binnen de gehele Europese Unie bevestigd.

BOSMAN

Vindplaats

Hof van Justitie EU 15 december 1995, NJ 1996, 637 (Bosman).

Onderwerp

Artikel 45 VWEU.

Rechtsvraag

Moeten art. 48, art. 85 en art. 86 van het EG-verdrag (oud) aldus worden uitgelegd dat zij:

1. verbieden dat een voetbalclub een geldsom eist en int wanneer een van haar spelers wiens contract verstrijkt, in dienst wordt genomen door een andere club?

2. verbieden dat de nationale en internationale sportverenigingen en/of sportbonden in hun reglementen bepalingen opnemen die de toegang van buitenlandse spelers die onderdaan zijn van de lidstaten van de Europese Gemeenschap, tot de door hen georganiseerde competities beperken?

Strekking

De heer Bosman, een Belgische professionele voetballer, had een contract bij RC Liège, een Belgische voetbalclub uit de eerste divisie. Dat contract liep af op 30 juni 1990. Bosman kreeg op dat moment ongeveer BFR 120.000 (Belgische Frank) per maand voor zijn prestaties (r.o. 28). Op 21 april 1990 kon Bosman van RC Liège een nieuw contract krijgen, maar hij zou voortaan 'slechts' BFR 30.000 per maand krijgen. Bosman weigerde het nieuwe contract te ondertekenen en werd op de transferlijst geplaatst (r.o. 29). Hij wilde graag bij de Franse US Dunkerque spelen en nam contact op met deze club. Omdat RC Liège twijfels had over de solvabiliteit van US Dunkerque besloot de club de transfer te blokkeren (r.o. 33). Bosman ging vervolgens in beroep bij de 'Tribunal de Première Instance' omdat hij door de blokkering niet kon spelen (r.o. 34). Daar werd Bosman gedeeltelijk in het gelijk gesteld (r.o. 35). Vervolgens komt de zaak terecht bij de 'Cour d'appel' (r.o. 38). De Cour d'appel twijfelt over de huidige gang van zaken in de voetbalwereld en besluit twee prejudiciële vragen aan het Hof te stellen (r.o. 49). Deze staan hieronder.

'The first question'

Bij de eerste vraag moet er dus gekeken worden of de transferregels een obstakel vormen voor de '*freedom of movement for workers*' (r.o. 92). Zoals het Hof al meerdere malen aangaf, is art. 48 een van de fundamentele bepalingen van het verdrag (r.o. 93). Door de transferregels die bepalen dat een beroepsvoetballer alleen voor een in een andere lidstaat gevestigde club kan gaan spelen indien deze 'nieuwe' club aan zijn oude club een transfervergoeding betaalt, waarvan het bedrag tussen de twee clubs wordt overeengekomen of wordt bepaald volgens de reglementen van de sportverenigingen, wordt het vrije verkeer van werknemers belemmerd (r.o. 100). Het feit dat de door de UEFA in 1990 vastgestelde transferregels bepalen dat de economische betrekkingen tussen de nieuwe en de oude club geen gevolgen hebben voor de activiteit van de speler verandert hier niets aan (r.o. 101). Het antwoord op de eerste vraag is daarom dat art. 48 zich verzet tegen de huidige transferregeling, waarbij een voetbalclub een geldsom eist en int wanneer een van haar spelers wiens contract verstrijkt in dienst wordt genomen door een andere club (r.o. 114).

'The second question'

De tweede vraag die het Hof moest beantwoorden ging over 'nationaliteitsclausules' in de voetbalwereld. Deze clausules houden in dat een club in officiële wedstrijden niet meer dan een bepaald aantal buitenlandse spelers mag opstellen (r.o. 115). Het Hof geeft aan dat er bepaalde '*justifications*' bestaan om niet te veel buitenlandse spelers toe te laten bij een bepaalde club (r.o. 121 t/m r.o. 126). Dit zal voornamelijk het geval

zijn als de nationale teams tegen elkaar spelen (r.o. 127). Deze clausules zijn echter ook van toepassing op 'gewone' wedstrijden (r.o. 128). De nationaliteitsclausules zijn daarom volgens het Hof ook in strijd met art. 48 EG-Verdrag (r.o. 137).

Tip van Lawbooks: Dit arrest is uitgebreider samengevat dan de andere, maar een concrete rechtsregel kan hieruit niet echt worden opgemaakt. Het is meer een voorbeeld van hoe burgers in actie kunnen komen als zij zich benadeeld voelen.

WEEK 14

LYCOS/PESSERS

Vindplaats

HR 25 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU4019, NJ 2009/550 (Lycos/Peters).

Onderwerp

Artikel 8 EVRM, artikel 10 EVRM.

Rechtsvraag

Handelt een tussenpersoon onrechtmatig als hij aan het slachtoffer de gegevens van de persoon die het slachtoffer zwartmaakt niet wil verstrekken?

Strekking

Pessers verkoopt via eBay postzegels. Een onbekend persoon wil Pessers het leven zuur maken en schrijft op een website, die door Lycos als internet service provider wordt gehost, allemaal nare dingen over Pessers. Pessers vraagt bij Lycos de gegevens op van deze onbekende persoon maar Lycos wil die niet verstrekken aan Pessers. Lycos zegt dat het geven van de gegevens een inbreuk vormt op de privacy en vrijheid van meningsuiting van haar gebruikers. Wie trekt nu aan het kortste eind? Het antwoord op die vraag is sterk afhankelijk van de omstandigheden van het geval, aldus het Hof. In dit arrest geeft het hof een aantal criteria waarnaar gekeken moet worden bij de beantwoording van de vraag of de tussenpersoon de gegevens al dan niet moet verstrekken. In dit specifieke geval moest Lycos de gegevens verstrekken.

VON HANNOVER II

Vindplaats

EHRM 7 februari 2012, EHRC 2012/73 en 2012/74, m.nt. R. De Lange & J.H. Gerards (Von Hannover II).

Onderwerp

Artikel 8 EVRM, artikel 10 EVRM.

Rechtsvraag

Welk recht dient te prevaleren: het recht op vrijheid van meningsuiting of het recht op privacy?

Strekking

In uitspraken inzake de familie Von Hannover, de vorstelijke familie uit Monaco, zijn richtinggevend maatstaven geformuleerd voor de afweging van de vrije meningsuiting

enerzijds en de privacy anderzijds, aan de hand van een zaak over foto's van een familielid. Geen van beide rechten geldt absoluut en naar aanleiding van de weging van alle relevante omstandigheden moet tot een oordeel worden gekomen wat zwaarder weegt. Deze omstandigheden betreffen:

1. in hoeverre de foto een bijdrage levert aan een debat van algemeen belang;
2. hoe bekend de geportretteerde is en wat – daarmee samenhangend – het onderwerp is van een bijbehorend verslag;
3. het eerdere gedrag van de geportretteerde;
4. de inhoud, vorm en gevolgen van de publicatie; en
5. de omstandigheden waaronder de foto's zijn genomen.

In de casus van Von Hannover II vindt de nationale rechter dat het recht op privacy van de familie Von Hannover niet is geschonden. Het gaat om een fotoreportage van familieleden van de Prins van Monaco terwijl deze op zijn ziekbed ligt. Er is voldoende nieuwswaarde in het verhaal, inhoudelijk is er niets onjuist aan en de foto's zijn niet onder heimelijke of ongunstige omstandigheden genomen. Het hof oordeelde dat binnen de marges die de nationale rechter mag hanteren, de foto's en bijbehorende reportage geen schending van artikel 8 EVRM opleveren.